

Doktorantka: mgr Anna Baruch

Tytuł rozprawy: Niepłodność w narracjach małżeństw jako indywidualne i wspólne strategie uczenia się egzystencjalnego

Promotor: dr hab. Hanna Kostyło, prof. UWSB Merito

Promotor pomocniczy: dr Anna Kola

Streszczenie

Przedmiotem badań własnych prezentowanych w pracy doktorskiej są indywidualne i wspólne strategie uczenia się egzystencjalnego małżeństw, które doświadczyły niepłodności. Uzyskane dane wskazują, w jaki sposób u badanych przebiegały procesy uczenia się w trakcie ich zmagania z trudnym problemem życiowym.

W dysertacji skoncentrowano się na efektach uczenia się nieformalnego wynikających z doświadczania przez respondentów problemu niepłodności. Jest to biograficzne uczenie się przebiegające w toku ich życia.

Głównym celem teoretyczno-poznawczym niniejszego projektu jest identyfikacja strategii uczenia się w sytuacji niezamierzonej bezdzietności. Niepłodność w wymiarze społecznym jest ważnym i budzącym kontrowersje zjawiskiem. W wymiarze osobistym i małżeńskim jest problemem wstydlivym i drażliwym, trudnym do naukowego rozpoznania. Badanie zrealizowano w strategii jakościowej, która mieści się w ramach paradygmatu interpretatywnego.

Główny cel badań zrealizowano, analizując strategie uczenia się w sytuacji niepłodności z perspektywy zarówno kobiety, jak i mężczyzny. Dotychczasowe badania w zakresie pedagogicznych i socjologicznych wymiarów niepłodności były skoncentrowane na kobietach, pomijały natomiast stany emocjonalne i funkcjonowanie społeczne ich niepłodnych partnerów. W niniejszym projekcie proces uczenia się w sytuacji niepłodności jest rozpatrywany w odniesieniu do kobiety, mężczyzny i obojga partnerów.

Praca składa się z czterech rozdziałów. Dwa pierwsze mają charakter teoretyczny, zaś rozdziały trzeci i czwarty – metodologiczno-analityczny, gdyż zawierają opis zastosowanej procedury badawczej oraz analizę i interpretację wyników badań własnych. Całość pracy wieńczy implikacje dla praktyki pedagogicznej.

Rozdział pierwszy, zatytułowany *Edukacja w życiowych wyzwaniach*, dotyczy edukacji i procesów uczenia się ludzi dorosłych. Ukazano w nim kategorię refleksji w kontekście uczenia się osób dorosłych. Szczególną uwagę zwrócono na biograficzny, transgresyjny i transformatywny charakter tego procesu. Dokonano także ogólnego przeglądu teorii uczenia się odnoszących się do praktyki życia. Jako kluczową dla interpretacji badań przyjęto koncepcję

uczenia się egzystencjalnego brytyjskiego andragoga Petera Jarvisa, która stanowi punkt wyjścia do analizy zebranego materiału badawczego. W tej części pracy zostały również opisane strategie uczenia się podejmowane przez osoby dorosłe w toku ich edukacji nieformalnej.

W rozdziale drugim – *Społeczne konteksty zjawiska niepłodności* – zaprezentowano zagadnienia dotyczące znaczenia dzietności w ujęciu zarówno makro-, jak i mikrospołecznym. Uwzględniono dokonujące się przeobrażenia w zakresie życia rodzinnego, które mogą determinować plany matrymonialne i prokreacyjne oraz sposoby ich realizacji przez młodych Polaków. Dokonano również analizy drugiego – obok uczenia się – kluczowego dla tej pracy badawczej pojęcia, jakim jest choroba określana mianem niepłodności. Ponadto wyróżniono możliwe reakcje osób na diagnozę problemu niepłodności, a także rodzaje towarzyszących im frustracji w toku codziennego zmagania się z niepowodzeniami prokreacyjnymi. Opisano także najczęściej podejmowane przez pary sposoby wychodzenia z niepłodności, które są dostępne w zastanej przez nich rzeczywistości.

W rozdziale trzecim, noszącym tytuł *Podstawy metodologiczne badań własnych*, przedstawiono szczegółowe założenia autorskich badań, podejście badawcze, cel badań, problemy badawcze, metodę i technikę badań, zastosowane narzędzia badawcze oraz charakterystykę i organizację badań, a także opis grupy badawczej.

Ostatni, czwarty rozdział, zatytułowany *Proces uczenia się w sytuacji niepłodności w perspektywie badań własnych*, to najobszerniejsza część pracy. Przeanalizowano w niej fragmenty narracji osób badanych dla ukazania procesów uczenia się w perspektywie indywidualnej i wspólnej. Wyróżniono podejmowane przez jednostki i pary strategie uczenia się. Omówiono rezultaty procesów uczenia się zachodzących u osób i par niepłodnych, wyodrębniono różnorodne uwarunkowania tego procesu, a także sformułowano implikacje dla praktyki pedagogicznej.

Niniejsza praca, koncentrująca się na procesach uczenia się par niepłodnych, pogłębia pedagogiczne poznanie tytułowej problematyki, jednak w żadnej mierze jej nie wyczerpuje. Można ją traktować jako otwarcie pola badawczego zapraszającego do postawienia kolejnych pytań badawczych. Warto zadać pytanie o potrzebę i sposób przygotowania młodzieży do tego typu sytuacji życiowych, o to, jak usprawnić i być może skrócić czas egzystencjalnej nauki, czy o nowe role pedagogów wobec ciągle ujawniających się potrzeb społecznych. Wszystkich możliwych do postawienia pytań w kontekście tego, jak pedagogika może służyć w nowych i powszechnych sytuacjach społecznych, nie da się tu wymieniwać, ale każdy krok w stronę edukacyjnego wsparcia osób potrzebujących jest wart rozpoznania i praktycznego podjęcia.

Podstawowe przesłanie edukacyjne dysertacji związane z tematem niezamierzonej bezdzietności dotyczy opracowania skutecznych w zakresie wiedzy i umiejętności działań pedagogicznych (od szerokich kampanii społecznych i programów edukacyjnych do indywidualnych rozmów w gabinetach lekarskich i pielęgniarskich) nastawionych na wzmacnianie potencjału prokreacyjnego młodych ludzi.

Słowa kluczowe: uczenie się egzystencjalne, niepłodność, kobieta, mężczyzna, para małżeńska